

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolan magasin

NR 2. 2022

Kulturskolan
i Älvsbyn återuppstod

»Allt som
är roligt
behövs«

Låtskatten

HELA
VÄRLDENS
MUSIK

Avgiftsfri
kulturskola

EN SOCIAL
INVESTERING
I ÖSTHAMMAR

Landet runt: Falkenberg
BREDDAR & SPETSAR
VERKSAMHETEN

»Givetvis måste slopade avgifter kompenseras med en ökning av budgeten.«

Avgiftsfri kulturskola?

JAG BRINNER FÖR varje barns möjlighet att gå i kulturskolan, men ibland sätter höga avgifter stopp för barns medverkan i kulturskolan och det stör mig rejält. I Malmö hade vi ett fall där en familj lät barnen turas om och delta vartannat år i det då avgiftsbelagda El Sistema för att familjen överhuvudtaget skulle ha råd. Avgiften var 300 kronor per termin! El Sistema är en av Malmös viktiga satsningar för att knyta samman staden, och givetvis är det absurt att en satsning som subventioneras med miljoner stjäls över ända för det enskilda barnet för några futtiga hundralappars skull. Slutet på historien i det här fallet blev att Malmö stad skipade avgift för El Sistemaverksamhet och kompenserade intäktsbortfallet med extra pengar i budget. Ett bra beslut!

Givetvis måste slopade avgifter kompenseras med en ökning av budgeten. I de flesta kommuner finansieras runt 10 % av kulturskolornas kostnader av intäkter från avgifterna, vilket borde gå att kompensera.

Det finns flera argument mot att slopa avgifter. Ett är att slopade avgifter faktiskt inte med automatik leder till ökat deltagande för grupper som står utanför kulturskolan. Sant! En tydlig kommunikation och geografisk tillgänglighet kombinerat med en attraktiv verksamhet är helt avgörande men om även de faktorerna existerar

kan deltagandet ändå falla på för höga avgifter. Sänkta eller slopade avgifter är då en förutsättning.

Ett annat argument är att »gratis« inte är värt något. Att en avgift, om än så liten, skapar struktur och ger status åt kulturskolans verksamhet. Detta är faktiskt värt att undersöka i de kommuner som redan har avskaffat avgiften. Går det att se en försämring av verksamheten? Eller en förbättring? Låt oss söka svar på de frågorna!

Barnkonventionen har slagit fast i artikel 31 att alla barn har rätt till kultur, och vi vet att kulturskolan levererar kultur med fantastisk kvalitet till många barn – men inte till alla. Är det avgifterna som står i vägen, eller något annat? Låt oss ta reda på det!

Jalle

Jalle Lorensen,
Kulturskolerådets ordförande

I DETTA NUMMER

- 7 Krönika: Med El Sistema kan vi göra skillnad
- 8 Min kulturskola: Allt som är roligt behövs i Älvsbyn
- 12 Avgiftsfri kulturskola: en reform och social investering i Östhammar
- 16 Låtskatt - med hela världens musik
- 20 Landet runt: Falkenberg breddar verksamheten och hjälper spetsen
- 23 Kulturskoleåret 2021

Bagatell

musikprodukter

Corona - Covid 19 skydd Skydd för personal och elever.

Nu har vi fått hem en ny sändning av våra plexiglas-skärmar som fungerar perfekt som skydd.

Skärmarna har måtten 1400 x 800 x 6 mm.

Mycket enkelt att flytta tack vare stativ med hjul.

När pandemin är över kan ni återanvända skärmarna till Akustik-skärmar mellan div instrument.

På grund av stor efterfrågan av plexiglas i runt hela världen har vi ett begränsat antal så gör din bokning snarast.

Bagatell 1

Från
7 500 kr

En vagn kommer lastad... med världens mest sålda notställ

- Liten vagn + 12 notställ
- Mellan vagn + 18 notställ
- Stor vagn + 18 notställ

Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snugg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller.

Teleskop standard
Teleskop transport lättvikt

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

450:-

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL

"Sitt rätt"

Bagatell 5

TELESKOP
DIRIGENT REGAL

Flaggskeppet bland våra dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS

Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.

BARNKULTUR I, 30 hp

För att du vill bredda och fördjupa dina kunskaper om kultur för, av och med barn och träna ditt kritiska tänkande och din analytiska förmåga och för att du brinner för barns rättigheter!

Läs mer på
www.barnkultur.su.se/bki000
 Ansök senast den
 19 april till hösten -22

Ansök senast 1 april

Musiklinjen

1-2 årig musiklinje med inriktning mot klassisk musik eller jazz. Utbildningen är musikhögskoleförberedande. Här finns även en fristående högskolekurs, Musik 30 hp i samarbete med Musikhögskolan i Malmö.

Du kan också ha arrangering/komposition, kördirigering, kyrkomusik samt musik- och ljudproduktion som huvudinriktning.

Sundsgårdens folkhögskola i Helsingborg
 042-19 38 00 • www.sundsgarden.se

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset.

www.musica-blasexperten.se

MUSICA
 blåsexperten

Tele: 0491-120 40
info@musica-blasexperten.se

ANNONSERA!

ANNONSER@KULTURSKOLERADET.SE

IB WAHLSTRÖM BILDMATERIAL

BESTÄLL
 KATALOG!

VÅREN 2022

ibwahlstrom.se
info@ibwahlstrom.se

I KORTHET

SKR: REGERINGEN BÖR LÖSA »SPELA PÅ SKOLTID«-FRÅGAN

NU HAR SKR REAGERAT och vill att regeringen ska bidra till att hitta en lösning på »Spela på skoltid-frågan«. Det var vice ordförande Kenneth Handberg (S), Örebro kommun som tog upp frågan i utbildningsberedningens presidium. Och ordförande Mats Gerdau (M) föreslog att SKR i sitt yttrande (återstartsutredningen) skulle ange att regeringen ska ta ansvar för en lösning. »Vi har en olycklig utveckling som regeringen behöver bidra till lösningen av.«

– I många kommuner, framför allt i glesbygd och där många elever åker skolskjuts, är det svårt att få ihop organisationen idag så att eleverna både får sin lagstadgade rätt till grundskoleundervisning och möjlighet att delta i kulturskolan. Min grunduppfattning är att den vanliga undervisningen i skolan är överordnad, vi har för lite undervisning i viktiga ämnen idag. Samtidigt måste det finnas möjligheter att lösa saker på ett pragmatiskt och praktiskt sätt, säger Mats Gerdau (M), ordförande i SKR:S utbildningsberedning.

– Staten sänder så olika signaler idag. Dels att kulturskolan är väldigt viktigt och man funderar t o m på att införa en särskild kulturskolelag. Dels får kommuner böter för att man försöker lösa både vanlig skolundervisning och kulturskola på ett praktiskt sätt. Här kan regeringen hjälpa till och tydliggöra vad som gäller.

– Det är ett tilltagande problem, fler och fler kommuner är villrådiga i hur man ska göra för att kunna erbjuda eleverna kulturskola, så visst är det angeläget att få en lösning, avslutar Mats Gerdau.

Läs mer på kulturskoleradet.se

Kulturskolan nådde 33 000 nya elever trots pandemi

KULTURRÅDETS UTVECKLINGSBIDRAG till musik- och kulturskolor läsåret 2020/21 möjliggjorde satsningar som nådde 44 000 barn och unga, däribland 33 000 nya elever. Utbudet av både ämnen och undervisningsformer breddades och i 90 procent av fallen hade barn och unga inflytande över aktiviteterna. Det visar en sammanställning från Kulturskolecentrum. – För att satsningarna ska kunna få en långsiktighet krävs kommunalt stöd, säger Madeleine Hermerén, handläggare vid Kulturskolecentrum.

Läs mer på kulturradet.se/kulturskolecentrum/nyheter/

Utvecklingsledare till Kulturskolerådet

MALIN AGHED kommer att börja på Kulturskolerådets nya tjänst »Utvecklingsledare« den 15 mars. Malin har bland annat varit utvecklingsledare för El Sistema Sverige i sex år och har genom sitt arbete på både kulturskolor, i kommuner och på universitet arbetat för att tillsammans med olika aktörer skapa en diskussionsyta kring kulturens roll för barn och unga i den hållbara samhällsutvecklingen. Senaste uppdraget hade Malin som chef för avdelningen Skapa på GöteborgsOperan.

Läs mer på kulturskoleradet.se

Ny rapport: Kulturskolan och kreativa näringar

I KULTURSKOLERADETS rapport presenteras resultatet från vår enkät samt förslag till den pågående statliga utredningen (KKN). Vår rapport visar att kulturskolecheferna bedömer att kulturskolan har en stor potential och betydelse för kreativa näringar. De efterlyser utvecklingsstöd, fortbildning för pedagoger men också former för erfarenhetsutbyten och lärande exempel. Den statliga utredningen ska presentera en nationell strategi och föreslå mål för arbetet med att främja och utveckla de kulturella och kreativa näringarna, identifiera utvecklingsbehov samt internationalisering och export.

Läs mer på kulturskoleradet.se

DU HAR VÄL INTE MISSAT AKADEMIN FÖR KULTURSKOLOR?

Akademien för kulturskolor är en paketering av uppdragsutbildningar för yrkesverksamma inom kulturskolan som Karlstads universitet erbjuder.

Det kan vara program och kurser men också kortare insatser som inspirationsdagar i bildberättande, workshop i elektronisk musik eller en halvdag med lekfull dans. Vi vänder oss både till pedagoger och ledare inom kulturskolan i hela landet!

Pia berättar mer i filmen!

Kontaktpersoner:

Pia Sundgren Storm, uppdragskoordinator, 0702-547 760

Göran Lindskog, prefekt Musikhögskolan Ingesund, 073-270 28 43

Jenny Lindevall, proprefekt Institutionen för konstnärliga studier, 070-356 26 54

[KAU.SE/UPPDAGSUTBILDNING](https://kau.se/uppdragsutbildning)

MUSIKHÖGSKOLAN
Ingesund

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Jobbar du i kulturskolan och vill ha ny inspiration, ökad bredd eller ämnesfördjupning? Vi har fristående kurser inom konst, scenkonst och musik för verksamma pedagoger.

SÖK 15 MARS - 19 APRIL

[MHM.LU.SE](https://mhm.lu.se)

KRÖNIKA

MARIA EKLUND

Dirigent och nationell projektledare för El Sistema i Sverige

Med El Sistema kan vi göra skillnad

BREDDAT DELTAGANDE I KONSTMUSIK och i El Sistema kan förändra människornas liv och framtid. Det berikar kulturlivet på sikt och stimulerar dess utveckling.

Hur når vi ut? Hur når jag ut? Frågan som jag ställer till mig själv när jag ser och känner hur mycket man kan göra tillsammans! När jag började jobba med El Sistema nätverket med de 22 kommunerna runt om i Sverige förstod jag direkt att det finns oändligt mycket att göra, men hur når man ut mest effektivt? Pedagogernas kompetens och fortbildning är huvudnyckeln till framgång. För mig är de vardagshjältar som behöver både stöd och inspiration, både med intern och extern kompetens.

Ett nytt ekosystem med El Sistema håller på att växa fram runt om i Sverige där man lär av varandra, stimulerar, stöttar och bygger upp nya samarbetsprojekt bland kommuner. Malmö kommun blev värdar för den nationella samverkan och orkestrar som Kungliga Filharmonikerna, Göteborgs Symfoniorkester med flera är med och stöttar med Side by side-projekten i olika samarbeten där eleverna träffas och får stöd från professionella musiker regelbundet. Barnkultur bör vara levande, nya musikverk som ligger i tiden behöver beställas och skrivas. En gemensam repertoar ska byggas upp.

Att vara mitt i det hela känns fantastiskt och optimistiskt, men också utmanande.

»Utbildningen och fortbildningen är nyckeln till sociala lyftet, det är det som ger alternativ till utanförskap och ensamhet.«

Att förklara att den utbildning, kunskap och gemenskap som en orkester eller körverksamhet ger, borde kanske inte behövas, det borde vara självklart! Att kunna spela sitt instrument, få träffas, växa som människa, bygga upp sin sociala kompetens, utveckla språket och hitta sin roll är livsviktigt. Det kan förändra liv, det kan förändra framtiden både för individen och för samhället. Utbildningen och fortbildningen är nyckeln till sociala lyftet, det är det som ger alternativ till utanförskap och ensamhet.

VAD HÄNDER NÄR man inte kan/får fortsätta, hur fångar vi upp tonåringar och får dem att fortsätta spela och utvecklas? Vi måste hitta gemensamma lösningar och dela med oss av olika erfarenheter, då blir ekosystemet effektivt. Och lösningarna finns om man vill hitta dem. Ge eleverna en roll att de äldre stöttar de yngre, kanske via sommarjobb där familjer kan se att man kan tjäna pengar via sitt musicerande?

Samarbeta brett med familjecentral, socialtjänst, skola, fritidsgård. Se helt enkelt sin roll som samhällsbärare, det är viktigt! Det är ni/vi som gör skillnaden och kan skapa en dröm, en vision och en framtid!

»Let's make a project together«, sa Gustavo Dudamel och resten är historia.
»Let's make 100 projects together«, och vi kommer att uppleva skillnaden tillsammans, och det är stort! ■

För tolv år sedan lades den kommunala musikskolan i Älvsbyn ner trots stora protester. Två år senare fick politikerna ändra sig och öppna den igen. Det är barnen som går i kulturskolan idag glada för. Att lägga ner var en dålig idé, tycker de allihop.

text & foto Ulrika Vallgård

»ALLT SOM ÄR ROLIGT BEHÖVS«

DET LIGGER STORA SNÖHÖGAR på skolgården utanför Parkskolan i Älvsbyn. Razan Al Tae, 11 år, gillar att leka i snön på vintrarna, men ibland är det för kallt.

– Som mest har det varit minus 30 grader, berättar hon.

Då är det skönt att sitta inomhus i värmen och spela piano.

Hon har tagit pianolektioner i Älvsbyns kulturskola sedan slutet av fyran.

– Vi fick försöka spela på lite olika instrument först. Då gick pianot bra och var jätteroligt.

Musiken är viktig för henne.

– Den betyder jättemycket. När jag känner mig ledsen spelar jag lite hemma och då ger musiken mig en positiv känsla.

Razan övar på sina pianoläxor på sitt lilla elpiano där hemma nästan varje dag. Hon tycker också om att lyssna på musik, men då blir det helt andra genrer.

– Jag gillar hiphop och hårdrock, säger hon.

I Älvsbyn bor drygt 8 000 personer. Det finns badhus, ishall, slalombacke och skidspår, ➔

Barnen i kulturskolan i Älvsbyn gillar att vara ute och leka i snöhögarna på vintern – men också att spela på sina musikinstrument. Bakre raden: Albin Pardén, Edvin Olofsson och Noah Sköld. Främre raden: Razan Al Tae, Ella Nilsson och Alma Sundman

fotbollsplaner, biograf och bibliotek.

Kulturskolan i Älvsbyn bedriver undervisning på samtliga skolor i kommunen, både i centrala Älvsbyn och i några byar.

PARKSKOLAN LIGGER CENTRALT. I en korridor finns ett litet undervisningsrum, fullt av notställ och stolar, där kulturskolan håller till. Ett trumset står närmast fönstret, intill det ett piano och på väggarna hänger gitarrer. Här inne har några elever samlats för att berätta om vad Kulturskolan betyder för dem.

För 12 år sedan lades Musikskolan, som den hette då, i Älvsbyn ner. Det var en besparingsåtgärd från kommunens sida. När barnen i rummet får veta det nu blir de förvånade.

– Jag hade inte hört tidigare att den var nedlagd. Jag undrar bara – varför? säger Albin Pardén, 11 år.

Fyra av sju musiklärare sades upp och de tre som var kvar fick enbart ägna sig åt klassunder-

Alma Sundman, 11 år, Ella Nilsson, 11 år, Albin Pardén, 11 år, Edvin Olofsson, 14 år, Noah Sköld, 11 år och Razan Al Taece, 11 år, är glada för att deras kulturskola finns kvar.

visning. Föreningen Musikskolans vänner bildades. Föräldrarna och barnen protesterade och påtalade att musik var lika viktigt som idrott. De samlade in namn för att försöka få till stånd en folkomröstning om musikskolans fortlevnad, men det lyckades inte.

Beslutfattarnas förhoppning var att studieförbunden skulle fortsätta med instrumentalundervisning i kommunen. Men studieförbunden förklarade att de inte hade möjlighet att erbjuda något annat än prova-på-cirklar. Det skulle inte bli någon avancerad nivå på undervisningen.

Bara ett par år senare fick politikerna backa. Musikskolan återuppstod och nu som kulturskola.

Att kulturskolan startade igen var tur tycker barnen.

– Det är jättebra att kulturskolan finns med tanke på att det kanske är de som annars inte skulle ha samma chans att börja spela ett instrument, som de nu kanske är jättebra på, säger

Alma Sundman, 11 år.

Utan kulturskolan hade Älvsbyn varit tråkigare, menar hon.

– Då hade det inte alls varit lika många som hade spelat och inte varit lika många konserter i kyrkan som man far och kollar på vid jul och sådana gånger.

ALMA HAR SJÄLV spelat gitarr sedan trean. Efter två år började hon dessutom med valthorn. Hon kan inte riktigt svara på vilket hon tycker är roligast.

– Gitarr är enklare men det är för att jag har spelat det längre. Jag har inte hunnit utforska valthorn så mycket än, säger hon.

Ibland sjunger hon och kompar sig själv på gitarr och det händer att hon hittar hon på egna melodier.

Hon har också lyssnat mycket på musik i hela sitt liv, berättar hon. Smaken är blandad.

– Jag lyssnar pop och klassisk musik och på det som kommer upp på spellistan: Topp 50 – typ allt.

Förutom musik som är jobbig att höra på tillägger hon.

– Som rock'n roll när någon skriker i mikrofonen.

Ella Nilsson började spela fiol i höstas.

– Det är kul, säger hon.

Hennes pappa spelar gitarr och piano, men ingen annan i familjen spelar fiol. Det var hennes kusin som inspirerade henne att välja det instrumentet. Kusinen är duktig på fiol, berättar Ella.

– Hon kan typ alla låtar.

ALBIN PARDÉN BÖRJADE spela trombon efter att en klasskamrat hade tipsat honom om att det var roligt. Det visade sig att han hade rätt.

På sommaren spelar Albin fotboll också. Han tycker att båda delarna behövs i livet – att få spela instrument och att få spela fotboll.

– Allt som är roligt behövs.

Även han lyssnar ofta på musik och då blir det mycket på gruppen Queen.

– Jag tycker de gör jättebra låtar, säger han.

Hans favoritlåt med Queen är »Bohemian Rhapsody«.

I Kulturskolan däremot håller han sig till de låtar och melodier som finns i spelböckerna. Men när hans lärare Börje Andersson får höra att Albin gillar Queen väcks en idé, så framöver

kanske han får spela någon Queen-låt, antyder Börje med ett leende.

EDVIN OLOFSSON, 14 ÅR, började spela trombon för fem år sedan. Det var hans pappas idé.

– Pappa gillar trombon så mycket så han byggde en egen, berättar Edvin.

Trombon är både lätt och roligt att spela, tycker han.

– Speciellt att spela tillsammans med andra tycker jag är roligt.

Han är med i orkestern som han hoppas ska komma igång på allvar igen nu efter pandemin.

Orkestern är ganska liten, vilket har att göra med nedläggningen för tolv år sedan. Då gick det 200 barn i musikskolan, men när alla slutade blev det ett stort glapp innan kulturskolan återuppstod. De som började efter nystarten var ju nybörjare och det tog tid innan de var redo att spela i orkester, så sedan dess har de fått börja bygga upp orkestern från grunden igen.

För att eleverna ska få spela i större sammanhang åker de ibland iväg på orkesterläger med ungdomar från andra kommuner.

NOAH SKÖLD, 11 ÅR, har spelat trumpet sedan i trean och tycker fortfarande det är lika kul. Han har också fått börja i orkestern nu.

Han har många olika intressen – fotboll, basket, golf, slalom och trumpet. På vintern åker han slalom nästan varje kväll i Kanisbacken. Men på tisdagar har den stängt och det är tur, för då är det orkestern som gäller.

Noah brukar träna på sin trumpet ungefär fyra eller fem dagar i veckan.

– Min mamma spelar tvärflöjt och min pappa gick på musikhögskolan när han var yngre och spelar också. Vi har både trummor och gitarr hemma.

När hans pappa sätter igång och spelar brukar Noah också bli sugen och spelar ihop med honom.

Idag går det drygt 200 barn i Älvsbyns kulturskola igen. Från och med 2022 är den avgiftsfri.

– Kulturskolan är mycket viktig för barnen och ungdomarna. Jag uppmanar alla kommuner att vara rädda om den. Det går snabbt att riva ner, men det tar tid att bygga upp, säger musiklärare Börje Andersson. ■

»Det är jättebra att kulturskolan finns. Annars kanske inte alla skulle ha samma chans att börja spela ett instrument.«

EN KULTURSKOLA FÖR ALLA

Allt fler kulturskolor tar bort avgiften. Plånboken är ett stort hinder för de som Kulturskolan inte når idag och många har valt att slopa avgifterna helt på grund av detta.

– Ett förtroendeuppdrag, säger Dag Elfgrén som är kulturskolechef för Östhammar kulturskola.

text Bodil Lundmark foto Östhammar kulturskola

Östhammar kulturskola är avgiftsfri sedan 2015, något de flesta i kommunen verkar glädjas åt.

– **DET ÄR ENORMT FINT**, väldigt privilegierat faktiskt – det känns stort att jobba så.

Vi får elever från ekonomiskt utsatta områden, det vet vi. Ett antal elever som inte skulle haft råd annars. Jag tycker att det är hedervärt, säger Dag Elfgrén.

Att jobba avgiftsfritt är ett sätt att nå målgrupper som kulturskolorna i vanliga fall har svårt att nå. Enligt Kulturrådets senaste rapport är det 22 kulturskolor som 2020 hade avgiftsfri verksamhet, och det verkar bli allt fler. Kulturskolecentrum som sköter statistiken över kulturskolorna tycker att det är en intressant utveckling, och att det kunde vara bra att se över hur detta faktiskt faller ut:

– Det har mig veterligen inte gjorts någon studie över utfall för dessa skolor. Det kan dock bli aktuellt att göra något på temat om vi får utrymme att göra en fördjupad studie över breddat deltagande under året, jag skulle tycka att det vore väldigt bra om vi fick möjlighet att göra det, säger Fabian Sjö, utredare på Kulturrådet.

Dag Elfgrén på Östhammar kulturskola är dock väldigt nöjd med utfallet.

– Ja det är ju mycket lättare att säga - kom och prova! och eleverna måste inte fråga mamma eller pappa om de har råd, så det underlättar ju, fortsätter Dag och förklarar att om de skulle ha haft avgiften så hade de också haft mycket mer administrativt jobb. Även om de hyr ut instrument ➔

för 215 kronor per termin, så det blir förstås lite, så är det ett stort jobb de slipper med faktureringen.

– Visst, nu får jag administrera lite mer runt avhopp. Men det är en betydligt lättare process, förklarar Dag Elfgrén.

Dag Elfgrén

Och just avhopp och för stor rörlighet är en nackdel som ibland lyfts i sammanhanget när avgiftsfri kulturskola diskuteras. Men Dag Elfgrén tycker inte att det är ett problem:

»Man få ha lite tålmod och tänka att man höjer upp vikten av skapande och kreativitet för att vi ska växa som människor och samhälle.«

DAG ELFGREN

– DET FINNS JU en anledning att elever hoppar från tuva till tuva, man kanske behöver hoppa runt - ska vi inte tillåta det? Jag vet ju att Laleh har sagt i något tack-tal att hon var tacksam över att hon hade fått prova på alla instrument de hade i kulturskolan.

– Så nä, jag tycker inte att det är ett problem, fortsätter Dag.

– Sen behöver vi egentligen inte avgiften som piska utan vi kan faktiskt be dem hålla sig till de regler vi har istället. Det är ju inte avgiften utan glädjen som ska göra att man går till kulturskolan, det är gammeldags att tänka att avgiften är avgörande tycker jag. Men vi är såklart finansierade av skattemedel och har fått ett förtroende att hantera det, vi ska leverera kvalitet och därför behöver vi se till att våra pengar används rätt hela tiden. Och kan man kommunicera det tror jag elever respekterar det

och förstår att det inte går att vara helt regellös, menar Dag Elfgrén.

Östhammars kulturskola är en avgiftsfri kulturskola för barn upp till 19 år, efter 19 betalar man en avgift på 900 kr. De vänder sig till barn och unga i Östhammars kommun från årskurs 1 till gymnasiet och de erbjuder musik i förskolan till samtliga förskolor. Kulturskolans uppdrag är att säkerställa att invånare i Östhammars

kommun har samma möjligheter att ta del av kulturskolans verksamhet.

JACOB SPANGENBERG är kommunalråd i Östhammar och »pappa« till reformen som genomfördes för ett antal år sedan. Han är själv gammal kulturskoleelev, med både fagott och klarinett i bagaget och i dag glad körsångare:

– Det här är en jätteviktig reform,

kulturskolorna är en viktig del av samhället och för, inte alla, men väldigt många, är avgiften en tröskel och det gynnar rimligen ett stort deltagande från fler målgrupper att ta bort avgifterna.

– Visst fanns det ett litet motstånd när vi genomförde detta, det kostade kanske en 5-6 miljoner när det var aktuellt men vi tyckte det vara viktigt att ta det. Men det var inget större motstånd. Man planterar, diskuterar

och oppositionen var inte kritisk heller faktiskt.

Jacob Spangenberg

Redigering i kontrollrummet på Östhammars kulturskola.

Det är faktiskt en social investering, en bra och viktig investering - kanske en typ av investering som vi borde applicera på flera delar i samhället.

JACOB SPANGENBERG

Jacob Spangenberg är väldigt nöjd med reformen som varit väldigt lite ifrågasatt sedan dess, kommunen har en bra ekonomi, något som förstås kan ju vara en anledning till att det funkar väldigt bra. Men det är även en reform som ger något tillbaka menar Jacob.

– Ja det kanske kan låta pretentiöst men det är faktiskt en social investering, en bra och viktig investering - kanske en typ av investering som vi borde applicera på flera delar i samhället. Det kanske är en direkt kostnad men vinsten är den långsiktiga effekten av ökat innanförskap och delaktighet, avslutar Jacob.

Och Dag Elfgrén intygar att det verkligen sänker trösklarna.

– Man få ha lite tålmod och tänka långsiktigt och tänka att man höjer upp vikten av skapande och kreativitet för att vi ska växa som människor och samhälle.

DAG ELFGREN MÄRKER också att det är en fördel när han rekryterar - man gillar det rakt igenom, varenda en jag har haft på intervju spetsar örönen då. Det är ett stort förtroende, jag och mina medarbetare blir glada och vi kommer åt de socioekonomiskt utsatta, och andra svår-åtkomliga grupper. Det är kul, säger Dag.

– Däremot finns det en sak som faktiskt är en nedsida för en avgiftsfri kulturskola. Alla satsningar och utökningar av kurser och utbud är en 100 % kostnad hur man än vrider

och vänder på det. Det kan jag tycka är problematiskt. Med en avgift hade det varit lättare att räkna hem en del av kostnaden. Men en annan aspekt är att när en kulturskola är avgiftsfri så har jag ett större utrymme att utveckla. Det är lättare att testa nya saker, jag behöver inte bekymra mig om det faller väl ut.

– Jag har som de flesta andra tappat lite när det gäller bleckblås till exempel, men det är lättare för mig att ha kvar det även om det inte genererar intäkter, även när det gäller nysatsningar som till exempel bild och konst samt film som vi vill testa. Så det blir mer frihet, det är kanon och många fördelar med avgiftsfri kulturskola avslutar Dag Elfgrén. ■

KOSTNADSFRI KULTURSKOLA

Enligt Kulturrådets rapport »Kulturskolan i siffror« hade följande kommuner kostnadsfri kulturskoleverksamhet för alla elever under 2020:

Boden	Skinnskatteberg
Bräcke	Sollefteå
Falkenberg	Sorsele
Hudiksvall	Strömsund
Hylte	Sundsvall
Härnösand	Vingåker
Laxå	Ånge
Luleå	Älvkarleby
Malå	Örnsköldsvik
Munkedal	Östhammar
Ragunda	Överkalix

* Det kan vara fler kommuner som bedriver helt kostnadsfri kulturskola, eftersom enkäten inte besvarades av alla kommuner (svarsfrekvens 86 %).

EN LÅTSKATT MED HELA VÄRLDENS MUSIK!

Under ett år har barn, unga och pedagoger samlat på toner, rytmer och texter från hela jordklotet. Musikverksamheten Songlines och kulturskolor i Sörmland har tillsammans deltagit i jakten på den musikaliska skatten.

text & foto Helena Isaksson Baeck

JAWAD LYFTER STRÅKEN och lägger den mot strängarna. Han koncentrerar sig noga på Lutte Bergs rörelser. Snart är det hans tur att spela. Jawad är elva år och det här är hans allra första konsert. Bredvid sitter storebror Abbas och Victoria, Nigara och Sidona med sina fioler. Framför gör flöjtisterna Petra, Amanda och Ruru sig beredda. Bakom står Valdemar vid sin keyboard, Amos på trummor, Jonah på bas och Ellroy och Samuel med sina elgitarrer.

Unga Världsorkesteren från Flens kulturskola har rest till Stockholm. De är på besök på Musikaliskas pampiga, guldornamenterade scen. Ikväll spelar de tillsammans med Songlines tonåringar och unga vuxna och det blir musik från hela världen.

Låtskatten är ett samarbete mellan Songlines och kulturskolor i Sörmland. Den består av en samling arrangemang, partitur, noter, filmer och texter som ligger på Songlines hemsida, öppen för alla som vill använda den. Rashif Awar är i tjugoårsåldern och är en av de unga ledare som varit med i Songlines längst.

– Ända sedan jag kom till Sverige har jag varit intresserad av det svenska språket, kulturen och allt som är nytt för mig. När människor också vill ta del av min musik känns det väldigt betydelsefullt, säger hon.

Tillsammans med andra har hon sjungit och spelat sånger på arabiska, dari, mandarin, svenska, finska, engelska och en rad andra språk och i alla genrer. Många av låtarna har använts på konserter och på gemensamma läger.

– Låtskatten är en minnesbank över det vi har varit med om tillsammans, säger Rashif. Genom den kan vi visa upp lite av allt vi gjort och gör. Vi är delaktiga i skapandet av Songlines. Vi spelar in, dokumenterar och delar med oss av oss själva. Det finns en långsiktighet i det.

VÄRLDSKÄNDA POLARPRISTAGAREN Sting skänkte sina prispengar till Songlines med motiveringen att musik kan bygga broar. Det var 2017 och då var Songlines ett Arvsfondsprojekt som arbetade för att välkomna unga nyanlända in i de svenska musikinstitutionerna. Songlines låg under den regionala musiken i 13 län. Nu är verksamheten inte kvar i den formen, utan som ideell förening, men många av deltagarna finns kvar.

– Det bästa är ju hur vi har lärt känna varandra genom musiken, säger Rashif. Vi kommer från hela världen, men här ser vi varandra som musiker och då spelar bakgrunden ingen roll. Det har blivit som en musikalisk familj.

Varje vecka samlas Rashif och Songlines →

Samuel spelar solo under Låtskattens avslutningskonsert på Musikaliska.

Världens musik har alltid varit bränslet i Lutte Bergs musicerande.

Musik och vänskap gör Songlines till en viktig plats i livet, tycker Rashif Awar.

»Låtskatten« hittar du på songlines.se

»Att kunna bemästra svenskan är nyckeln för att kunna kommunicera. Genom musiken kan vi arbeta med språket på ett kreativt sätt.«

ALLAN SKROBE

Stockholmsgång på Mäster Olofsgården i Gamla Stan. Cecilia Öhrwall är musiker, kompositör, utbildad musiklärare och har lång erfarenhet som pedagog, bland annat på Kungliga Musikhögskolan och på El Sistema. Hon leder verksamheten tillsammans med unga ledare och proffsmusiker. Under året som gått har de spelat in låtar och Cecilia har arrangerat och skrivit noter.

– Det är underbart att få jobba så här, säger hon. Att få lära sig så mycket och att få utveckla sin egen musikalitet med influenser av toner och texter från hela världen. Vi övar i smågrupper med olika instrument och på slutet av repetitionerna ses vi och samspekar.

LÅTSKATTEN HAR FINANSIERATS med medel från Kulturrådet. Genom bidraget har Songlines också fått möjlighet att musicera med ett fyrtiotal sexor på Holmaskolan i Skåne. Allan Skrobe är musiker och musikpedagog på Musikhögskolan i Malmö. I Songlines regi har han skapat musik och låttexter med eleverna på Holma. I skolan kämpar många för att nå målen och de flesta har föräldrar med annan språkbakgrund än svensk.

– Små människor oroar sig och tänker så mycket, säger Allan. Att kunna bemästra svenskan är nyckeln för att kunna kommunicera. Genom musiken kan vi arbeta med språket på ett kreativt sätt.

Barnen gillar mest rap och keypop. De har skapat beats och texter och tycker att det finns mycket att uttrycka med musiken.

– Du skriver vad du tänker på och känslan tar dig dit, förklarar en kille. En annan fyller i:

– Det kan vara bra känslor och sorgliga, olika känslor. Det är viktigt. En av killarna rappar:

– Om du backar mig, då jag backar dig. En tjej tar vid: – Habibi, var lojal min vän så får du se mig igen, om du står upp för mig, står jag upp för dig.

– Utifrån de här rytmerna och texterna kan man prata vidare om livet, värderingar och andra musikstilar som klassiskt, jazz eller pop, säger Allan. På det sättet öppnar man upp nya kulturella världar för eleverna.

I Låtskatten finns beskrivningar av de metoder han använder. Både Allan och Lutte är flerspråkiga och har haft stor nytta av det i sina egna musikaliska karriärer. Lutte identifierar sig som italienare och svensk. Världens musik har alltid varit bränslet i hans eget musicerande

– Jag har mina rötter i Syditalien som ligger ett stenkast från Nordafrika och genom resor i världen har jag låtit mig influeras av musik från olika platser. I Sverige lär jag mig av alla som kommer hit.

– I Flen finns det också många deltagare med olika språkbakgrund. Att kulturskolan ligger i anslutning till skolan och är avgiftsfri, river murar och gör aktiviteterna tillgängliga för alla, menar Lutte.

APPLÅDERNA SMATTRAR. Ahmad och de andra 37 orkestermedlemmarna från Unga Världsorkestern och Flens kulturskola på scenen i Stockholm bugar djupt. Lutte är nöjd.

– Varje musiker är en pusselbit i mosaiken. Man kan inte blomma ut utan människor som pushar på runtomkring och det tror jag att alla kände starkt ikväll. Det här är bland det roligaste jag gör i livet.

– Jag tycker att det är coolt att spela låtar i olika stilar. Man utvecklas av det, säger gitarristen Samuel som spelat eget solo under konserten.

Jonah och Amos håller med.

– Man får en inblick i andra länders musikkultur också, säger Jonah.

Flöjtisterna Petra och Amanda nickar. De tycker också att själva resan till Stockholm var kul.

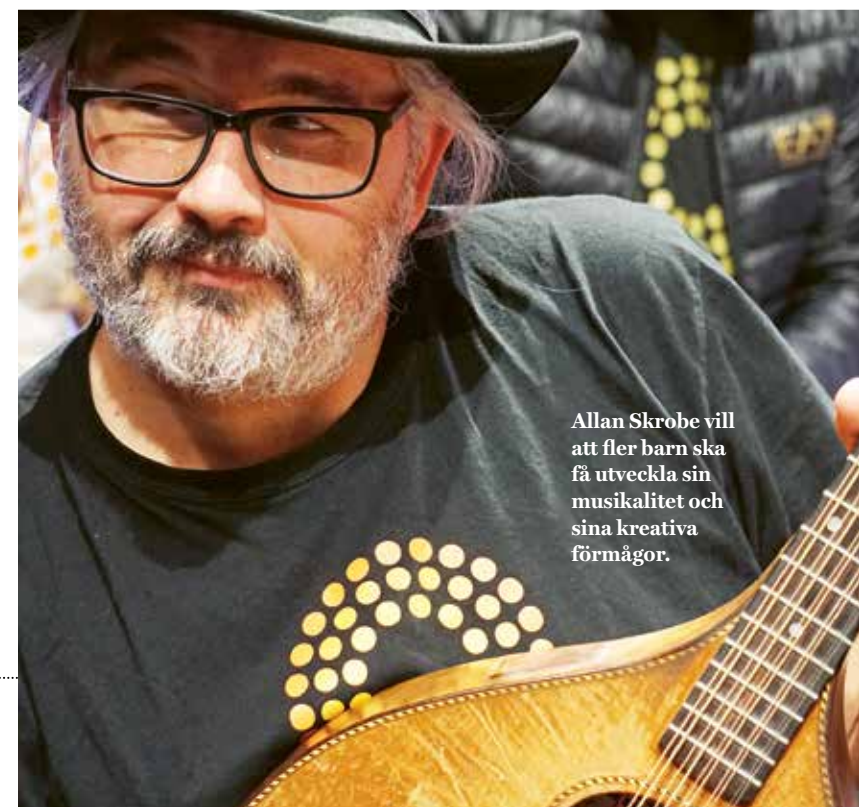
– Amos började med ett beat och sedan började alla spela på bussen. Det var jätteroligt och vi lärde känna de andra i Unga Världsorkestern på ett helt nytt sätt.

Songlines unga ledare har gjort mellispåsar till kulturskoleeleverna som nu ska ge sig av hem igen. Cecilia, Allan, Rashif och Lutte hoppas att andra som är intresserade ska inspireras att jobba vidare med Låtskatten.

– Häromdagen kom fyra nya deltagare till Songlines och de pratade bara dari, säger Cecilia. Snabbt kunde jag ta fram en sång som vi sjöng tillsammans på deras språk. Jag tänker att jag skulle bli så glad om någon sjöng *Uti vår hage* med mig om jag var tvungen att flytta till ett annat land. ■

Jawad, elva år, gör sin första konsert på Musikaliska i Stockholm.

Allan Skrobe vill att fler barn ska få utveckla sin musikalitet och sina kreativa förmågor.

FALKENBERG SAT SAR PÅ FILIAL OCH FÖRSKOLOR

Våren 2019 satte kulturskolan i Falkenberg upp föreställningen Spår.
Fotograf: Fredrik Magnusson

LANDET RUNT

I Falkenberg i Halland kostar det inget att gå på kulturskolan.

Det mesta av undervisningen sker i Falkhallen och i kulturhuset Argus, dit kulturskolan är relativt nyinflyttad. Men man har också öppnat en filial i Ullared. Och startat projektet Kulturkul för kommunens förskolor.

text & foto Maria Ille André

KULTURHUSET ARGUS är ett kunskaps- och kulturcentrum, som förutom kulturskolan inrymmer bibliotek, administration, turistinformation, fritidsverksamhet och ett kafé. Kulturskolan startade sin verksamhet i huset hösten 2020.

– Att flytta in under en pandemi gör att vi inte vet hur allting funkar än, men flytten har väckt nya möjligheter till

samarbete på ett kul sätt, säger Peter Bengtsson.

Han har jobbat på kulturskolan i 15 år och är lärare i gitarr, elgitarr, ensemble och improvisation. Dessutom har han hand om IT och marknadsföring.

Kulturskolan står inför ytterligare en förändring. I januari 2023 kommer de att byta sin hemvist från barn- och utbildningsförvaltningen till kultur- fritids- och teknikförvaltningen.

CATHARINA LÖFQVIST, som är rektor för kulturskolan sedan ett halvår tillbaka, tror att kulturskolan kan få en annan roll genom förvaltningsbytet.

– Det blir mer jämlikt. Som det är nu, är kulturskolan det enda som inte är lagstadgat. Jag ser många positiva saker nu när beslutet är taget och hoppas på fler samarbeten, säger hon.

Sedan hösten 2019 är det kostnadsfritt att gå på kulturskolan i Falkenberg.

– Det är för att vi ska kunna nå alla, också dem som bor i socioekonomiskt svaga områden, men det är inte tillräckligt känt att vi är avgiftsfria, så vi behöver få fram det nu, säger Catharina.

Ett informationsblad om kulturskolan, som görs tillsammans med en serietecknare kommer att skickas ut till alla berörda hushåll under våren.

Catharina har tidigare jobbat med introduktionsprogrammet på gymnasiet för de elever som inte är behöriga.

– Det finns många som skulle behöva oss på kulturskolan. Det är en ren samhällstjänst

»Det finns många som skulle behöva oss på kulturskolan. Det är en ren samhällstjänst som är viktig.«

CATHARINA LÖFQVIST

som är viktig. Jag brinner för att bredda verksamheten ännu mer men ändå försöka hjälpa spetsen, säger hon.

FALKENBERG ÄR EN geografiskt stor kommun. Från kulturhuset Argus i centrum vid havet sträcker den sig nästan fem mil in i landet.

I höstas startade kulturskolan en filial på Apelskolan i Ullared med hjälp av pengar från kulturrådet. Platsen är ett naturligt nav för landsbygdsskolorna.

– Tanken från början var att det skulle gå bussar från närliggande orter till filialen i Ullared.

Vi är inte där än, men vi ska åska mer pengar för det, säger Catharina.

Johan Örtlund är en av de sex lärare som jobbar i Ullared på tisdagseftermiddagar. Där

undervisar han i digital musikproduktion i form av öppen verksamhet.

– Barnen kommer dit efter skolan och sätter sig vid ipads och datorer. Det är mest barn från lågstadiet, eftersom många av dem går på fritids. Från början var det 22 stycken samtidigt, men nu har vi gjort mindre grupper. Det är jätteroligt att det blev så populärt, säger Johan.

Förutom digital musikproduktion har eleverna i Ullared tillgång till ämnena teater, drama, film, fiol, gitarr, cello, träblås och piano. Det är bara digital musikproduktion som bedrivs som öppen verksamhet. I de andra ämnena undervisas man traditionellt.

BÅDE PETER OCH JOHAN jobbar dessutom med projektet Kulturkul som riktar sig till förskolorna i kommunen. De besöker en förskola en förmiddag i veckan under tre veckor. Första gången är det allsång och övningar där de lär känna varandra. Andra och tredje gången jobbar de med en interaktiv föreställning i form av en musiksaga, där värdegrund och språkutveckling är viktiga delar. Förskolorna har fått ett mate- ➔

Monika Murek undervisar Olivia Pending, när hon spelar Habanera ur Carmen.

En av bild och form-eleverna visar sitt verk för läraren Lena Carlsson.

– Vi har ett kollegium med otroligt mycket kompetens, kapacitet och goda tankar, säger rektor Catharina Löfqvist till höger. Från vänster syns lärarna Peter Bengtsson och Johan Örtlund.

rial i förväg med möjlighet att tillverka instrument och öva på sångerna.

– Vi har fått väldigt positiva reaktioner. Förskolorna är inte vana vid att få så hög kvalitet levererad. Det är en bra grej, säger Johan. – En förskola bjöd till och med in oss till en fjärde gång, säger Peter.

– Målet är en evig turné. Det finns otroligt många förskolor, säger Johan.

FYRA MUSIKLÄRARE och en teater- och dramalärare samarbetar i projektet. Under våren är tanken att bjuda in alla deltagande förskolor till en allsångskväll på teaterscenen Vallarna. Här är det också pengar från

kulturrådet, som finansierar. Kulturskolan fick sammanlagt 961 000 kronor till de båda projekten.

I en liten ljus aula med en flygel i ena hörnet har Olivia Pending fiollektion med sin lärare Monika Murek. Hon spelar Habanera ur Carmen av Georges Bizet och har turen att bli kompad av sin mamma

Olga Pending på flygeln.

– Längre stråk på de två första tonerna! Kan vi testa med varmare klang? Föreställ dig en jättemysig känsla, en fin kväll med varm choklad i handen, säger Monika.

Efter Olivia är det hennes syster Katarinas tur att ha sin fiollektion.

Falkenbergs kulturskola

- Falkenbergs kommun har cirka 46 800 invånare, varav cirka 30 000 i staden Falkenberg.
- På kulturskolan går nästan 500 elever. 62 % är flickor och 38 % pojkar.
- 16 lärare jobbar på kulturskolan. 13 av dem är musiklärare, där också ämnena film och foto ingår. Musiklärarnas tjänster motsvarar tio heltidstjänster. Dessutom jobbar en danslärare 75 %, en teater- och dramalärare 75 % och en bildlärare 80 %.
- All undervisning på kulturskolan är avgiftsfri.
- De flesta musikeleverna har enskild undervisning, men det finns ensembler i stråk, träblås, brass och rock samt pianostudio i grupp och tre körer.
- I mån av plats kan man gå på mer än ett ämne. Längst kö har sång, piano och gitarr.
- En gemensam julkonsert och ett dussintal framträdanden per år brukar göras.
- Kulturskolan når barn från förskolan upp till gymnasiet.

I bildsalen med stora fönster, höga gråa bord och svarta stolar har åtta elever från årskurs tre till sex bild och form i en och en halv timme med sin lärare Lena Carlsson. De brukar vara tio i gruppen.

– Jag tänkte idag att ni ska få jobba med en skrapplatta och en skrapkniv. Man vrider på den och gör olika tjocka linjer och mönster, säger Lena.

Hon delar ut testbitar och skrapknivar åt alla. På tavlan har hon satt upp några bilder att låta sig inspireras av.

Andra lektioner arbetar de med lera, akryl, grafik, skisser och akvarellpennor.

– Jag försöker få in olika moment. När det blir varmare, ska vi gå ut och måla, säger Lena. ■

KULTURSKOLEÅRET 2021

Barns rätt var i fokus under året och genom- syrade i stort sett allt som Kulturskolerådet arbetade med. Pandemin var fortsatt en utmaning, Kulturskolelagen snubblade på målsnöret och Trollhättan översvämmades av 1200 inslag från elever som ville delta i jätteorkestern Viva la vida på Kulturskolans dag.

Kulturskolerådets övergripande fokus var under 2021 att verka för ett fortsatt statligt engagemang och en nationell politik för kommunernas kulturskoleverksamhet där arbetet med att etablera en kulturskolelag var en viktig uppgift.

Barns rätt till kulturutövande

Vårt arbete med att opinionsbilda för en kulturskolelag resulterade i flera motioner och att frågan behandlades på Socialdemokraternas partikongress. Kulturskolerådet tog även fram en viktig rapport om pandemins konsekvenser för barns kulturutövande, en rap-

port som också lämnades till den pågående "Återterutredningen" och där Kulturskolerådets inspel påverkade utredningens förslag.

Kulturskolerådet presenterade även en kartläggning och skrev en debattartikel om i vilken mån unga under 19 år var prioriterade i den offentligt finansierade kultursektorn, något som fick ett stort medialt genomslag. I samband med detta lämnade Kulturskolerådet in ett förslag till Kulturministern på hur regleringen av statens stöd till regional kultur kan justeras för att bättre främja ungas möjligheter till kulturutövande.

Utvecklingsprojekt

Under året drev Kulturskolerådet arvfondsprojekten Kulturskola och psykisk hälsa och Kulturskola i hela landet. Projektet etablerades för att stärka barns möjligheter till kulturutövande. Tillsammans med

Stockholm och andra kommuner har Kulturskolerådet även etablerat ett projekt som fokuserar på ledarnas roll för att öka ungas inflytande. Vi har också från Arvsfonden beviljats ett treårigt projekt, "Ungas inflytande i Kulturskolan", för att stärka just ungas inflytande genom de unga själva.

Marknadsföring

I maj genomfördes Kulturskolans dag där 200 kommuner deltog för att synliggöra barns kulturutövande. 1200 elever deltog i en digital jätteorkester i ledning av Trollhättan. Filmen och dagen fick stor spridning via press och nationell tv. Vi lyfte också på andra sätt under året barns rätt till kulturutövande genom tidningen Kulturskolan magasin, vår webbsida, nyhetsbrev, inslag i nationell media och sociala medier.

Kompetensförsörjning

Kulturskolerådet erbjöd under året ett antal kurser och seminarier, producerade rapporter och skrifter samt förde dialog med Regeringskansliet, SKR, folkhögskolor och företrädare för högskolor. Kulturskolelagarna ställde om till en välbesökt, digital konferens i samarbete med Kulturrådet.

Internationellt

Under året har rådet utvecklat det nordiska samarbetet bland annat genom Nordiska musik- och kulturskoleunionen (NMKU), ett nordiskt nätverk mellan kulturskoleorganisationer. Kulturskolerådet är även medlem i European Music Union (EMU) för internationellt utbyte mellan organisationernas 24 medlemsländer. Kulturskolerådet har även deltagit i arbetet med Framtidens musikpris samt Kungliga Musikaliska Akademiens pedagogpris. ■

Helhetstjänst för musik- och kulturskolor

Du behöver inget annat

Tillsammans lyfter vi Kulturskolan

Boka din personliga
demo nu på
www.speedadmin.com